

CSURDI SÁNDOR

A magyarországi sajtó az Októberi Forradalomról 1947-ben

„Az emberiség történetében eddig még soha nem bizonyult be ennyire kézzelfoghatóan, hogy az emberi gondolat önmagában is hatalom, amely felfegyverzett csapatok tömegével is diadalmasan veheti fel a harcot.

A szovjet uralom harminc esztendejének ez a nagy eszmetörténeti tanulsága” — írta Supka Géza a „Világ” 1947. november 7-i számában, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom harmincadik évfordulója alkalmából. Most, a hatvanadik évfordulón nem csekély eszmetörténeti tanulsággal szolgál mindaz, ami közvetlenül a felszabadulás után, 1945—1947-ben s különösen a fordulathoz közeledő magyar politikai életben, 1947-ben a különböző országos napilapok hasábjain megjelent a Nagy Október akkori évfordulóján.

A felszabadulást megért felnőtt nemzedék első generációja átélte az ellenforradalmi korszak utolsó, háborús éveit, és az 1945 előtt szerzett ideológia, politikai eszmerendszerét, iskolázottságát magával vitte 1945 után is. Mint ismeretes, az ellenforradalmi negyedszázad keresztény-nemzeti gondolatköre, militáns szovjet- és kommunistaellenes propagandája jelentette azt a — történeti-politikai gondolkodást is befolyásoló — alapozást, amelyre Magyarország belső és nemzetközi helyzetét ideologizáló koncepciók épültek. Ha nem is vizsgáljuk ezeknek a koncepcióknak a társadalmi tudat széles spektrumában jelentkező hatását, annyit megállapíthatunk, hogy a propaganda-gépezet működése nem volt eredménytelen: a társadalmi gondolkodás, a társadalmi mentalitás nyitottabb volt a két világháború között a különböző, világnézetileg jobboldali eszmék befogadására, mint a baloldaliakéra. Nem akarjuk ezzel állítani, hogy a Horthy-korszakban uralkodó, és egyre jobboldalibb, fasisztoid attitűd lett volna kizárólagosan jellemző a társadalmi tudatra, csupán annyit, hogy a baloldali, progresszív ideológiai és történeti-politikai koncepciók terjesztése és befogadtatása — az adott hatalmi-politikai viszonyok miatt — nehezen és szűkebb társadalmi körben érvényesülhetett.

A felszabadulás, majd a felszabadulást követő gazdasági, társadalmi átalakulásnak egy meglehetősen konzervatív társadalmi tudattal kellett számolnia. Olyan társadalmi tudattal, amelynek ugyanakkor — éppen a gyökeresen, forradalmian megváltozott történelmi körülményekkel, Magyarország új belső és nemzetközi helyzetével kellett megbirkóznia. Abban a kettős értelemben, mely a fasiszmus katonai és politikai veresége következtében alapvetően megváltoztatta Magyarország gazdasági, társadalmi, politikai berendezkedését, és a külkapcsolatok területén is új tájékozódást követelt. E kettősséget — a katonai és politikai vereséget — azért hangsúlyozzuk, mert a történeti-politikai gondolkodás új rendszerének kialakítását és befogadását Magyarország elhelyezkedése az

új nemzetközi hatalmi struktúrában éppúgy meghatározta, mint a belső, népi demokratikus átalakulás.

Talán megkockáztathatjuk azt az állítást, hogy az 1945 után alapvetően megváltozott nemzetközi viszonyok beépülése és átértékelése a történeti-politikai gondolkodásban bonyolultabb folyamatot jelentett, mint a magyarországi gazdasági-társadalmi változásoké. Ez utóbbi az emberek mindennapi életének szerves részévé vált, a kapcsolat közvetlen volt, így az ideológiai, eszmei összefüggések is közvetlenebbek voltak. A nemzetközi helyzetváltozás hatása a gondolkodásban főleg áttételeken keresztül érvényesült.

A második világháborút megelőző korszak politikai gondolkodására a hagyományos hatalmi, elsősorban az európai hatalmi viszonyok voltak a meghatározók. Anglia, Franciaország, Németország jelentette a külpolitika terén a döntően befolyásoló tényezőket. A láthatár szélén felvillant, és olykor betört a hagyományos gondolkodás sáncai közé, a hírközlés fejlődésével és gyorsulásával a távoli események moraja is, de mindez mint Európán kívüli, azt döntően nem érintő tényezőként. Bizonyos értelemben ilyenek számított az Egyesült Államok és a Szovjetunió is.

A Szovjetuniót illetően ez a megállapítás ellentmondásosnak tűnhet a korábban említett, és az ellenforradalmi korszak hivatalos propagandájára jellemző szovjet- és kommunistaellenességgel. Az ellentmondás azonban csak látszólagos. Ugyanis a Horthy-korszak ún. kurzus és szélsőjobboldali sajtója nemcsak úgy támadta a Szovjetuniót, mint a világ többi részére, így az ellenforradalmi Magyarországra is veszélyes politikai-ideológiai „fertőzési gócot”, hanem mint a cordon sanitair-rel erősen lokalizált gócot. Az egyszéles, szovjetellenes Európát, következőképp a hatalmi tényezőként korlátok közé szorított Szovjetuniót vetítette az ellenforradalmi propaganda, és keresztény-nemzeti alapon támadta annak gazdasági, politikai és ideológiai rendszerét.

A magyar—szovjet diplomáciai kapcsolatok újrafelvétele (1939), majd az antifasiszta koalíció létrejötte bizonyos zavart okozott ugyan, de a szovjetellenes hírverés a második világháború alatt a korábbihoz képest is felerősödött, csúcsát a nyilas hatalomátvétel idején érte el.

1945-ben a fasizmus, mint világméretű fenyegetés, végleges katonai-politikai vereséget szenvedett, méghozzá úgy, hogy egyúttal gyökeresen megváltoztak az erőviszonyok. Az addig vezető nagyhatalmak befolyása a minimálisra csökkent — pl. Németország, Japán — mások — mint Anglia, Franciaország — másodrendű tényezőkké váltak. Vezető hatalmakká a Szovjetunió és az Egyesült Államok váltak, úgy, hogy nélkülük, vagy különösen ellenük nem volt lehetőség nemzetközi szinten változásra. A világ fokozatosan két táborra szakadt, s a polarizációt egyre élesebb politikai, ideológiai — néha kisebb méretű katonai — konfrontáció jellemezte.

Ismeretes, hogy a Szovjetunió milyen mértékben gyakorolt döntő hatást a nemzetközi, főleg a kelet-európai és ázsiai forradalmi átalakulásra. Ennek következtében természetes, hogy a felszabadulás utáni szellemi romeltakarításban Magyarországon is jelentős helyet kellett hogy kapjon, és kapott is a Szovjetunió történetének, politikai szerepének reális, a történelmi valóságnak megfelelő megismertetése. Enélkül elképzelhetetlen volt a politikai gondolkodás korszerű, a népi demokratikus társadalmi rendszernek megfelelő átalakítása. Ehhez adottak voltak azok az alapok, melyeket a baloldali, elsősorban marxista gondolkodók a két világháború között megfogalmaztak, de a konkrét belső és külső politikai mozgás megkövetelte a változások korszerű, új elemeinek a feldolgozását is.

A történeti-politikai gondolkodást társadalmi méretekben befolyásoló kommunikációs eszközök közül 1945—1948 között a sajtó talán a legjelentősebb és egyben a leghatásosabb. Nemcsak publicisztikájával, hanem tartalmával is tömegeket orientál, világnézetet közvetít. A sajtó ezen funkcióját alapvetően meghatározta az az új sajtóstruktúra, amely Magyarországon a felszabadulást követően létrejött. A kifejezetten tőkés lapvállalkozás — mint általában minden tőkés vállalkozás — szűk korlátok közé szorult, a napi és időszakos lapok, mecénásai, kiadói és fenntartói a politikai pártok lettek. Így lényegében nemcsak a határozott világnézeti alapon álló pártok (MKP, SzDP) lapjai, hanem a többi lapok is a politikai pártok szócsövei lettek. Ennek megfelelően az olvasó nem egyszerűen újságot, hanem pártajót vett a kezébe. A lapok szorosabb, vagy lazább pártellenőrzés alatt állva, pártpolitikai célokat szolgáltak. Így a témánkkal kapcsolatos publicisztika is ezt tükrözi, természetesen a koalíciós fegyelem engedte el-térésekkel.

A magyarországi sajtó hasábjain az olvasó naponta találkozott a nemzetközi és belpolitikai eseményekkel, de mint az új viszonyok tükörcépével. Általában elmondhatjuk, hogy a lapok lojálisan foglalkoztak a Szovjetunióval, a polgári alapon állók is elismerték a Szovjetunió döntő katonai szerepét a második világháborúban, a háború utáni gazdasági építőmunka eredményeit stb. Részletesen és gyakrabban elsősorban — természetesen — a Szabad Nép, továbbá a Népszava írt a Szovjetunió mindennapi életéről, történelmi szerepéről, az orosz és szovjet forradalmi munkásmozgalomról, a marxizmus—leninizmus ideológiai kérdéseiről. Már ez is hozzájárult a megváltozott nemzetközi erőviszonyok történeti-politikai átértékeléséhez, a Szovjetunió meghatározó és döntő nemzetközi jelentőségének megértéséhez. Mégis, elsősorban november 7-ike évente visszatekintő évfordulói biztosították a legnagyobb lehetőséget a történeti-politikai koncepciók kifejtéséhez.

1945-ben a megemlékezések viszonylag kis helyet foglaltak el a lapokban. (Ennek nyilvánvaló oka: az országgyűlési választások november 4-én, vasárnap voltak, hétfőn nem jelentek meg az újságok, és kedden, szerdán — 6-án, 7-én, — a választási eredmények kerültek a fő helyre. A Kis Újság pl. november 7-én mindössze a budapesti polgármester felhívását közölte, amelyben a házak fellobogózását rendelte el.) Később — 1946—1947-ben — egyre nagyobb teret szenteltek Október méltatására és egyúttal a Szovjetunió gazdasági, társadalmi építőmunkájának a bemutatására.

A különböző pártállású lapok a megemlékezésekben csak kevéssé érintették a történelmi eseményeket, vagy arról külön cikket közöltek, mint pl. a Szabad Nép 1947-ben. A februári és az októberi forradalom kettősségét csak elvétve tárgyalták, a forradalmat követő polgárháborúról keveset írtak. A történelmi ismeretek hiányosak, néhol elnagyoltak, gyakran fordultak elő pontatlanságok. Az olvasó elég keveset kap a forradalom történetéről, mozaikokat inkább, mint egész képet. Az összerakást nehezíti egyes részesemények túlzott kiemelése — pl. a leplombált vagon —, a kronológiai hiány. Így a korszakban meglevő történelmi ismereteknek csak egy része juthatott el — ezen az úton — az újságolvasó közönséghez.

A forradalom világtörténelmi, egyetemes, emberi jelentőségét pártállásra való tekintet nélkül hangsúlyozták a lapok. Egyrészt kiemelték a nemzetközi forradalmakra, az ázsiai népek ébredésére gyakorolt katalizáló hatását, másrészt méltatták, mint olyan történelmi tény, amely lehetővé tette a Szovjetunió helytállását a Nagy Honvédő Háborúban, majd az európai népek felszabadítá-

sát. E két döntő motívum részletes kifejtése adta meg a lehetőséget Magyarország bel- és külpolitikai helyzetének vizsgálatára. Az aktualitás hangsúlyozása magától értetődő, hiszen az évforduló — vagy évfordulók — a tisztelet és elismerés zászlainak meghajtása mellett éppen történeti analógiák hangsúlyozásával biztosították a publicisztika tudatformáló szerepét.

Ezt vizsgálva — eltekintve most a különböző pártállású lapok megemlékezéseinek részletes elemzésétől — megállapíthatjuk: a cikkekben szerényebb a súlya a forradalom társadalmi tartalmának és a proletárdiktatúra politikájának, míg a nemzeti jelleg hangoztatása erősebb. A nemzeti elnyomás megszüntetése, a népek önrendelkezésének biztosítása kapott az eredmények közül leghangsúlyosabb méltatást. A Politika 1947-es cikke a „... nagy forradalom népi-nemzeti jelentőségét” emeli ki, a Haladás pedig egyenesen kijelenti 1947-ben: nem proletárforradalom, hanem a nép forradalma volt 1917 októbere. A népi-nemzeti motívum hangoztatása természetesen nem azonos eszmei forrásból táplálkozott, a különböző pártállású lapok politikai-világnézeti eltérései jól kitapinthatók.

A Szovjetunió és Magyarország kapcsolatának, a Szovjetunió nemzetközi szerepének megrajzolása is mutat bizonyos eltéréseket — a koalíciós fegyelem ellenére. Míg a Szabad Nép a szovjet—magyar kapcsolatokat, a Szovjetunió döntő nemzetközi szerepét a népi demokratikus átalakulás megszilárdulása és továbbfejlesztése biztosítékának tekinti, és élesen elítéli a nemzetközi és hazai szovjetellenes hangokat, mint demokráciaellenes tendenciákat, addig pl. a Kis Újság a Szovjetunióról, mint a nyugati nagyhatalmak irányában a jókapcsolatok hídjáról, közvetítőjéről beszél.

A Magyarország szempontjából is döntő problémáknak a történeti analógia segítségével való megfogalmazása az alábbi újságcikkekben egyszerre jelentették a különböző történeti-politikai koncepciók kifejtését, és az olvasók történeti-politikai eszközökkel történő befolyásolását, orientálását. Így az Októberi Forradalom harmincadik évfordulóján megjelent megemlékezések egyrészt tükörképei a politikai harenak, másrészt a politikai küzdelmek szerves részei is. Mint ilyenek tanúi a társadalmi tudat korszakunkban adott színvonalának és fejlődésének. A nem teljes válogatás igyekezett a — szerintünk — legjellemzőbbeket összegyűjteni, s abból a szempontból vizsgálni, hogy a sajtó milyen történeti-politikai koncepciókat közvetített az olvasók felé, s miként befolyásolta a történeti-politikai gondolkodást.

1.

A kisgazdapárti baloldal lapja, a Politika vezércikkben méltatja az orosz forradalom szerepét az emberi haladás történetében

A nagy orosz forradalom harmincéves évfordulójához érkezünk.— Ki tagadhatná e jubileum jelentőségét? 1917 hatalmas kezdeményezése ma is aktuális és égető problémája az emberiségnek és az orosz nép ezzel hosszú, évszázados letargia, elnyomás, szenvedés, az eurázsiai végtelen szárazföldi tömbbe való beleszorítottság után az emberi haladás vezető részese lett. Igen, az orosz forradalomnak, ha más érdeme nem lenne, ez is óriási jelentőségű: annyi belső vajúadás és küzdelem után az orosz nép energiái megifjodtak, a szocialista forradalom új erőt, értelmet és lendületet adott az orosz népnek, felszabadította energiáit, feltárta összes elfojtott lehetőségeit. A nagy orosz írók a tanúk erre a fejlődésre és készülődésre, — mennyit szenvedett, dolgozott, küzdött az orosz

népben az emberiség gondolata, míg elért a kibontakozásig! Ez a nép ekkor lerázta magáról évszázados és kiélt politikai és társadalmi formák nyűgét, új létformát teremtett magának a szocializmus megvalósulásával.

Népi-nemzeti szempontból felmérhetetlen ez a változás. Az orosz nép felől elmúltak összes eddigi formái és egészen új stádiumhoz érkezett. A cárizmus a tatár uralom maradványait összevegyítette a kicsinyes német fejedelmi abszolutizmus gyakorlatával; a cári udvar és az uralkodó rétegek franciás-nyugatos, felszínes műveltsége mellett az orosz nép fölött a német vérségű és német-szentszövetségi szellemű abszolutizmus uralkodott elavult és megmerevült eszközeivel. A pravoszlávia és az ortodoxia nemcsak misztérium volt, a vallási élmény külső megnyilatkozása nemcsak Bizánc öröksége — mely különben a művészetben és az irodalomban ritka esztétikai szépségeket termelt, — de egyben a cári abszolutizmus, a birtokviszonyok, a gazdasági-társadalmi elnyomás segédeszköze és éppen misztériumával ködbe burkolta az orosz nép igazi mivoltát; saját irodalmát is, az európai képzetekben így szerepel soká az orosz nép, mint álmatag, passzív, misztikus, kontemplatív tömeg, a valóságtól elvonatkoztatottan. És szinte közhely lenne, ha itt elmondanánk a társadalmi-gazdasági rendszer múltbéli következményeit az orosz nép szociális helyzetére. Mindezek az elemek, melyek rásúlyosodtak az orosz népre, megakadályozták a nép haladását, kidomborították az emberiségtől és Európától eltérő, különleges mivoltát, a haladástól való sztatikus elkülönülést. Nem kell ahhoz dogmatikus marxistának lenni, hogy felismerjük: mindazok a formák és elemek, melyeket elsöpört a nagy orosz forradalom, mind-mind a haladás és emberiség akadályai voltak. Avagy nem szenvedett-e eleget az orosz nép és az orosz szellem — tanúk rá az összes írók életükkel, írásaikkal — ettől az elzárkózottságtól? Nem volt szüntelenül legnagyobb gondjuk és problémájuk „Oroszország és Európa” viszonya? Tudósok, írók, szlávok, germánok, latinok nagy műveket írtak erről a megoldhatatlannak látszó kérdésről, tragikus sorsok hullottak alá a kínzó probléma emberi és politikai gyötrelmébe, amit Oroszország és Európa feszültsége okozott, tőle szenvedett egész Oroszország.

A nagy forradalom népi-nemzeti jelentősége éppen az a merészség, hogy szakított eleve ezzel a gondolattal és úgy szakított, hogy hirtelen fordulattal eleve megváltoztatta az orosz kérdés lényegét. Azzal, hogy a szocializmus olyan földön valósította meg, ahol állítólag hiányoztak volna egy dogmatikus értelemben vett ipari-társadalmi fejlődési fok előfeltételei, egyszerre megváltozott az orosz nép egész helyzete önmagával és a világgal szemben. Az álmodónak és misztikusnak hitt népből realista és racionalista népet teremtett. Az ortodoxia miszticizmusa és a cárizmus tudatos és elködösítő, mesterkéltné politikai misztikája helyére a világos és tiszta intellektuális és racionalista vonalvezetés került. A leninizmus áthidalta a különbségeket és látszólagos ellentéteket. A sajátosan orosz és egyben egyetemesen emberi és európai lenini génius a marxizmus leglogikusabb és legkorszerűbb formáját valósította meg orosz földön és az orosz nép által.

A leninista szocializmus megvalósítása nyomán ily módon Oroszország és az orosz nép az emberi haladás laboratóriuma lett. Soká Franciaországban ünnepelték az emberiség haladó elméi azt a kísérleti telepet, ahol az emberi és európai fejlődés dicsőségére és hasznára, az akkor éppen adott társadalmi szükségszerűség megvalósítására formát öltenek, életet nyernek a világot mozgató nagy ideák a lehető és szükségszerű társadalmi fejlődés tényei és következményei. Itt a polgárság szerepére, az abszolút királyság és centralizmus győzelmére hivatkoznak a feudalizmus fölött, emlegetik a különféle gazdasági iskolákat, merkantilizmust, fiziokratizmust, utópista szocializmust, a nagy francia forradalmat, a Code Napóleont, a néphadsereget, a központi közigazgatást és így tovább. Most ezt a szerepet átvette a Szovjetunió és általa az orosz nép. A szocializmus a lehető legprogresszívebb emberi és társadalmi forma; azzal, hogy a szocializmus a Szovjetunióban megvalósult és egyre újabb és újabb fejlődési fokok felé siet, továbbá azzal, hogy a szocializmus, kommunizmus, leninizmus és annak sztálini vonalvezetése betölti az újjászervezett eurázsiai birodalom politikáját, kormányzatát és hatalmi helyzetét, aztán azzal, hogy Lenin és Sztálin kezdeményezésére megteremtődött a népi-nemzetiségi kérdések, önkormányzatok és szabadságok egészen újszerű és egyben egyetlen lehető és méltányos emberi rendszere, még tovább

menve, azzal, hogy a Szovjetunió kezdettől fogva tevőleges rokonszenvvel állt az elnyomott kolonialis népek szabadságküzdelmei oldalára a hatalmi és gazdasági imperializmus ellen, miáltal a soká szunnyadó Ázsia egészen új emberi és társadalmi alakot ölt és a gyarmati népek sorra felemelik megalázott arcuk, — igen, mindezzel — döntő fordulattal, az emberi egyetemességért küzdő Szovjetunió a világ vezető hatalmává és népévé változott az évszázados eurázsiai elzártság után.

Igy az orosz kérdésben összevegyülnek a kor összes nagy problémái: a szociális kérdés megoldása, a nemzeti kérdések megoldása, az imperializmus leküzdésének ügye és általa a népek közti béke és szabadság megvalósulása, új, egyenlő és általános emberi létformák felé irányuló valószínű kísérletezés, — az orosz nép újjászületése mindezzel és sok mással egyetemben, kilépett a nemzeti és állami elzárkózottságból és egyetemes emberi üggyé változott. Igen, mindez a változás, mindez a fejlődés, mindez a kísérletezés nemcsak az orosz nép dolga, de vele együtt az emberiségé.

Tudatosan kell itt hivatkoznunk arra az egyetemes emberiségre és európaiságra. Oroszország a proletariátus állama, a legprogresszívebb hatalom, melynek kérdései nem maradnak belül az orosz határokon, de már pusztán létük is mozgásba hozza az emberi fejlődés összes erőit, — minthogy a nagy orosz forradalom is egyenes következménye volt nemcsak az orosz nép szabadságmozgalmának, de az új orosz szabadságmozgalmat megtermékenyítő, újjászülő marxizmus, aztán a leninizmus általános európai érdekű eredményeinek. Lenin nemcsak orosz ember volt, de európai is, az európai, sőt egyetemes emberiségért küzdött és így gondolkodott. Tehát véges-végig kimutatható az orosz szabadságmozgalmak és az európai szabadságmozgalmak kapcsolata. Ma sincsen ez másként. A dolgozók sorsa, a béke ügye olyan kérdések, melyek megvalósítása érdekében Európa és a világ Oroszország felé tekint, a szovjet nagyhatalom pedig valósággal garanciája és védője az imperializmus, kizsákmányolás, jogtiprás ellen küzdő töredvéseknek.

Nemcsak államok, országok viszonyáról van itt szó ebben az emberi értékelésben. Az emberiség jobb és szebb jövőjének eléréséért nemcsak az egyes államok között folyik a küzdelem.

Az államok viszonylatának horizontális struktúrája mellett egyre több szerephez jut az a probléma, mely a kérdések úgynevezett vertikális irányáról beszél nekünk. Igen, a Szovjetunió nem állhat egymagában, ügye a dolgozók reményei révén válik egyetemes emberi gondná és problémává. Az imperializmus és a béke ügye közti küzdelem nemcsak államok közt zajlik, de igenis zajlik egyes osztályok között is az államok belső életében, — melleleg szólva, olyan gond ez, mely a társadalmi és osztálykérdéseket megszüntető Szovjetuniót nem érinti, más államokkal szemben ez nem lehet gondja a Szovjetuniónak. Ime, ez is a nagy orosz forradalom eredménye és kihatása, a dolgozók érdekei magukénak vallják ennek a forradalomnak vívmányait. És ez a kérdés nemcsak pártkérdés, nemcsak a szocialista-kommunista megvalósulás ügye, de mindannyiunk számára roppant méretű társadalmi kérdés, egyetemes horizontú filozófiai probléma is. A Szovjetunió helyzete nemcsak hatalmi ügy, de az emberiség fejlődésének, az értelmesség egyre terjedő térhódításának, a győzelmes értelem nemzetközi eredményének ügye is.

„A Szovjetunió harminc éve”. POLITIKA, 1947. november 1.

2.

A polgárháborút megjárt Kiss Dezső a Szovjetunió fejlődéséről és világhatalommá fejlődéséről emlékezik meg a polgári baloldal újságjában, a Haladásban

Huszonnégy órája tartott már a harc. Gépfegyver kelepelése, puskaropogás, ágyúdörgés, zaj, lárma, útegek dübörgése, ennyi volt az, ami a kaszárnya zárt kapui mögé a forradalomból behatolt. Ragyogó idő volt, az ázsiai ős verőfénye csillogott az átlátszó levegőben, s a hadifogoly tisztek a harmadik battéria csukott ajtaja mögött szenvedélyes vitában találgatták, ki marad felül, a lázadó katonák és munkások, vagy Kuropatkin tábornok kadetjai. Már akkor is, 30 évvel

ezelőtt, pontos vízvázlatot különítette el azokat, akik nevelésük, származásuk, egész kondicionálásuk foglyai voltak, és az orosz uralkodóosztályban megéreztek természetes szövetségesüket. Akik a tömegek győzelmét kívánták, akkor is, ma is kisebbségben voltak. A harc második napjának délutánján nehéz taracküteg dübörgött be a kaszárnya udvarára. Felállították szép sorban, a lovakat elvezették a hátsó épületek mögé, azután egy őrmester próbálta az üteget beirányítani. Tiszt nem volt velük. Félórai kísérletezés után az őrmester, magas, vörösszőke fiatalember berosant közénk, s megkérdezte, nincs-e köztünk tüzértiszt. Én jelentkeztem, s nyomban kivitt magával, mert nem tudta az irányékot a célba állítani. A cél a taskenti földvár volt, ahol a tisztiiskola növendékei igen keményen védekeztek. Ezt az ellenállást kellett a nehézüteggel leküzdeni. Kiküldtem két megfigyelőt, s azután segédcéllal megpróbáltam belőni az üteget. Nem ment simán, de 8—10 gránát után sikerült, s 1 1/2 óra múlva a földvár, a taskenti Kreposzt tüze elhallgatott.

Ez volt az én részem az októberi forradalomban.

II.

Kozmikus történelmi események súlyát, jelentőségét és nemzedékekre kisugárzó szuggesztív befolyását, világnézetek, elméletek és pártprogramok dogmatikus látcsövén keresztül sem pontosan megállapítani, sem körvonalazni nem lehet. Az orosz forradalom ilyen kozmikus jelenség, amelynek jövő lefolyását a mai tudásunk alapján nem tudjuk lemérni. Három évtized alatt az iniciáló erők egymáshoz való viszonyáról megfeledkeztünk. Így megfeledkeztünk arról, hogy az orosz forradalom nem osztály, csoport, vagy elenyésző kisebbség műve volt. Ez a kisebbség, ez a „creative minority” a maga démonikus teremtő erejével magával ragadta, viharos erővel belekényszerítette a forradalmi mozgalomba a tunya és kényelmes tömegeket. De ez a tömeg, mikor lendületbe jött, mindent elsöpört útjából. Viszont nemcsak paraszti, vagy proletártömeg volt. Hanem orosz tömeg, amelynek keresztmetszete az orosz néptest minden rétegének spektrálvonalait megmutatta. A vezetők Lenintől Sztálinig, igen kevés kivétellel a polgári és kispolgári rétegek gyermekei voltak. Az orosz forradalom nem proletárforradalom volt, hanem az orosz nép forradalma, mint minden igazi forradalom és ezt mindenki tudja, ha nem is mondja ki, aki ennek a forradalomnak szemtanúja s bármely kis fokon is, de részese volt. Egy nagy nép, számszerint Európa legnagyobb népe, hosszú, négy nemzedéken át tartó keserves és kemény felkészülés után hihetetlen egyetértéssel lerázta a korrump és korhadt feudális és kapitalista uralmat, és igen véres áldozatok árán saját sorsának irányítását a saját kezébe ragadta. Ez volt az értelme, jelentősége, történelmi súlya az orosz forradalomnak, amely a most elmúlt 30 év alatt kifejlésének csak első szakaszát érte el. A következő fejezetek tartalma még ismeretlen, de egy bizonyos, ez a fejlődés épp úgy elüt minden más nagy tömegforradalomtól, mint amilyen eddigi lefolyása is egyéni volt. Sajátos, különálló és egyszeri.

III.

Mennyiben igaz, és milyen értéke van Toynbee post-spengleri elméletének, mennyiben igaz, hogy az orosz forradalom a nyugat-európai kultúra kihívásának, a „challenge”-nek az eredménye, amely a régi életformák felbomlásásával és az új technika, s az ehhez fűződő új filozófia fegyvereivel olyan feszültséget teremtett, amely ebben a földrengésben oldódott fel, a szellemi átalakulás éveiben, amelyeket e nemzedék él meg, nehéz volna megállapítani. Arnold Toynbee elmélete annyit ér, mint minden más elmélet. Az igazság magvát azonban Lenin géniusza jóval az angol historikus előtt felismerte, és Sztálin klasszikus tömörséggel a következő mondatban foglalta össze: „Az volt a feladatunk, hogy ezt az országot a középkor és tudatlanság síneiről átvezessük korunk iparának és gépesített mezőgazdaságának síneire. A kérdés ez volt: Vagy a legrövidebb idő alatt megoldjuk ezt a feladatot és megerősítjük ebben az országban a szocializmust, vagy nem oldjuk meg, és akkor a mi országunk, amely technikailag gyenge és kultúrában

elmaradott, elveszti a maga függetlenségét és az imperialista hatalmak cselszövényeinek tárgyává válik." Köznapi nyelvre fordítva ez annyit jelent, hogy Oroszország, az egész orosz birodalom csak a forradalom segítségével kerülte el azt a sorsot, hogy gyarmati állapotba süllyedjen, függőségi viszonyba kerüljön a műszakilag fejlett nagyhatalmakkal. Az orosz forradalom ezt a célt elérte, a kínai forradalom nem. Ez a lényege, értelme és jelentősége nagy világtörténelmi távlatból tekintve az orosz forradalomnak, amelynek három évtized alatt, az volt már ma is lemérhető következménye, hogy Ázsia a gyarmati állapotból, ha még nem is minden pontján, kiemelkedett, s a második világháború utáni harmadik esztendő küszöbén India és Burma visszanyerte függetlenségét, az arab világ és a maláj államok pedig belátható időn belül visszanyerik.

IV.

Két orosz publicista, Leontjev és Laptjev, a „Pravda” hasábjain a sztálini forradalmi gazdaságpolitika eredményeit pontos, számszerű adatokban foglalták össze. Ezek az eredmények azt mutatják, hogy a célt az orosz forradalom két vonalon már elérte. Az egyik az iparosodás, a másik a mezőgazdaság átalakítása. A szovjet ipari termelés 1941 elején, tehát már a második világháború előtt, a cári Oroszország ipari termelésének a 13-szorosát is meghaladta, de minden industrializáció kulcsa, a nehézipar és a gépipar termelése az 50-szeresére emelkedett. Ez annyit jelent, hogy az ipari termelés legnagyobb nyomatéka a termelői javak termelésére esett, az eredmény tehát a lenini és sztálini célkitűzéseket minden tekintetben igazolta. Oroszország ma a világ ipari termelésében a második helyet, Európa ipari termelésében pedig az első helyet foglalja el, nyersanyagszükségletét önmaga látja el, rejtett ásványi kincseit majdnem maradéktalanul felkutatta és feltárta és csak ezzel az ipari fejlődéssel tudta megvédeni magát a német fasizmus rohamai ellen. Az első világháborúban Oroszországnak nem volt fegyvere és Przemysl falai alatt Radko Dimitrijejev tartalékesapatai nem puskával, hanem botokkal gyakorlatoztak. A második világháborúban Oroszország ötvenszer annyi kézi és gépfegyvert, 30-szor annyi ágyút, évente 30 000 tankot és 40 000 repülőgépet gyártott, s csak ezeknek a fegyvereknek köszönheti a világ, hogy Sztálingrád falai alatt a fasiszta német hadsereg olyan halálos csapást kapott, amelytől kezdve a Vörös Hadsereg egyetlen rohamban kergette végig a horogkeresztes hordákat a Volgától a Sprée-ig. A fogyasztási javak termelése az első három ötéves terv során háttérbe szorult, az orosz ember kevesebbet evett, ivott, rosszabb ruhája volt és rosszabb cipőben járt, mint az európai átlagmunkás, de az eredmény megérte az áldozatot és Anglia, amely valaha a világ legjobban öltözött és legjobban táplált országa volt, ma ugyanilyen nélkülözésre kényszerül, hogy iparának és egész gazdaságának méretekben és irányban eltérő, de lényegében azonos átalakulását végrehajtsa és megfizesse.

Súlyosabb probléma volt a mezőgazdaság átalakítása, amelynek körében a feladat első részét, a hűbéri nagybirtok megsemmisítését és politikai befolyásának kikapcsolását, már a forradalom első esztendeiben megoldották. A régi Oroszországban a cári család, a nagybirtokosok és a nagyparasztok birtokában 232 1/2 millió hektár földbirtok volt, a kisparasztok birtoka mindössze 134,7 millió hektárt tett ki. Ma az orosz földbirtokok túlnyomó része, 370,8 millió hektár, a paraszti kollektív gazdaságok birtokában van, a gépesítés gyors léptekkel halad előre, az állami traktor- és gépállomások egyre nagyobb területű földet művelnek meg, pl. ez év október 15-ig 32,6 millió hektárral nagyobb vetésterületet, mint a múlt évben, a termés nem csupán mennyiségileg, de minőségileg is emelkedik, minden ipari, mezőgazdasági eredetű nyersanyagot a Szovjetunió nemcsak bőségesen megtermel, hanem számos terméket, így lent, kendert, gyapotot már exportál is és a negyedik ötéves terv végén a lakosság ellátása úgy élelmiszerekben, mint egyéb fogyasztási javakban eléri az európai színvonalat. Ezek olyan tények, amelyeket minden világhelyzettől és pártállástól függetlenül meg kell állapítani, amint ezt legutóbbi hetekben a Szovjetunióban járt angol képviselők is jelentésükben megállapították.

V.

A rendkívüli feszültség és egyre kiélesedő ellentét a két nagyhatalom között, amely a második világháború után megőrizte döntő befolyását a nemzetközi politikában, azért olyan kétségbeejtő és rejtélyes, mert tisztán materiális okokkal és motívumokkal minden erőfeszítés ellenére sem lehet magyarázatát találni. Anyagi érdekelletét az Egyesült Államok és a Szovjetunió között sincsen. Nincs olyan politikai, vagy gazdasági szakember Amerikában, aki egy pillanatra is kétségbe vonná, hogy a Szovjetunió a most következő 15—20 év alatt, feltéve természetesen, hogy háborús konfliktus a fejlődés ütemét nem akasztja meg, mai anyagi jólétének és termelésének sokszorosát nem éri el éspedig minden külső segítség nélkül. Az is kétségtelen, hogy az amerikai hatalmi pozíciót akár a nyugati féltekén, akár az atlanti térben, a Szovjetunió politikája nem fenyegeti. Megfordítva, igen nehéz olyan nemzetközi helyzetet és gazdasági eltolódásokat feltételezni vagy elképzelni, amelyben az Egyesült Államok a Szovjetunió mai hatalmi pozícióját az eurázsiai térségben megrendíteni képes volna. Lélektani szempontból is rejtélyes a növekvő ellentét. Az amerikai technika a szovjet mérnökök és munkások szemében az az ideál volt, amelyet minden áron elérni igyekeztek. Már a világháború előtt az amerikai mérnök a legnépszerűbb emberek egyike volt a Szovjetunióban, s ezt a népszerűséget a háborús szállítások és az UNRRA nagy emberbaráti műve Ukrajnában és Fehéroroszországban még fokozták. Mikor az UNRRA egyik vezetőjének mozgóképsorozátát, amelyet a nyugati orosz országrészekén felvett, Amerikában bemutatták, az egyik, nem is éppen baloldali újság megállapította, hogy „az orosz közember épp olyan egyszerű, emberi s szeretetreméltó, mint az amerikai munkás, vagy farmer”. Mindkét oldalon félelemkomplexumok, fóbiasz feltevések mérgezik meg a kölcsönös viszonyt, a moszkvai „place d’armes” komplexum a 20-as évek vezérmotívuma a szovjet sajtóban, a feltevés, hogy a Rajnától a Visztuláig és a Kárpátokig terjedő térség egyetlen nagy felvonulási területté változik a Szovjetunió ellen. A második világháború ezt a feltevést igazolta. A félelem tehát alapos és nagy diplomáciai művészet kell hozzá, hogy ezt a félelmet kiküszöböljék. De csak diplomaták vannak a világon, a diplomácia művészei már sehohlyan találhatók.

Kiss Dezső: „30 éves forradalom”. HALADÁS, 1947. november 6.

3.

A Magyar Nemzet vezércikkében a forradalom népi, nemzeti jellegét méltatja

Most ünnepli a Szovjetunió a nagy októberi forradalom évfordulóját. Az egész emberiség figyelemmel és megilletődéssel fordul a harmincéves, próbákkal bőven teljes jubileumkor a Szovjetunió felé és átérzi a dátum különleges történelmi és emberi jelentőségét. Ezt az évfordulót többé nem lehet kitörölni az emberiség történetéből. Melyik jelentősége nagyobb? A fogalmak összebonyolódnak, kitörül előtűnik az új európai emberiség egész küzdelmes története. A Negyedik Rend forradalma-e elsősorban az októberi forradalom, mely a marxizmus lenini—sztálini kifejtésével logikusan következett a Harmadik Rend forradalma és fölemelkedése, a francia forradalom és a nyomába lépett polgári évszázad után? Avagy kiváltképpen az orosz nép forradalma-e, mikor a szocializmusban és a hősi erőfeszítések, szabadságtörekvések lendületében önmagára ismert, a leninizmussal és sztálinizmussal új formát öltött orosz nép lelt végre hazájában hazát önmagának és nagy élményeken átviharozván, új történelmi értelemre emelkedett? Mindkét jelentőség, az európai és egyetemesen emberi, avagy a sajátosan és szűkebben orosz nemzeti értelem egyformán érdemes rá, hogy az emberiség figyelve és elgondolkodón álljon meg a roppant nagy szárazföldi tömb, az előtt az eurázsiai massa előtt, melyben összefolyik anyaország és gyarmatbirodalom és mely Königsbergtől és Lembergől Vladivosztokig és Tibetig a világtörténelem egyik legfontosabb kísérletének gigászi színhelvé.

Mert ki tagadná a Szovjetunió kísérleti jelentőségét emberi és társadalmi téren egyaránt? A Szovjetunió maga sem tagadja, tudatosan vállalja és önmagára vonatkozólag érvényesíti is e felismerés és úttörés összes következményeit. Ez azt jelenti, hogy a földkerekség egyhatodán új társadalmi rendszer szökken életbe és ez az új társadalmi rendszer a, vele és belőle kinőtt politikai forma és keret egész sereg népek és áttekinthetetlen területnek jelent új formát, kezdeményezést, az eddigtől egészen eltérő lehetőségeket. Igen, a Negyedik Rend megüledett forradalmának szüntelen fejlődése zajlik ott, a szocialista—kommunista társadalmi rend újabb és újabb eredményei keresnek kibontakozást; ugyanekkor meg egész sereg nép — a Königsbergtől Vladivisztokig terjedő végtelen tájakon — lép be a világtörténelembe, melynek színteréről már évezredekkel előbb eltávozott, vagy ahová csak most cseperedett fel az egészen új társadalmi lehetőségek között.

Igen, ez is a forradalom teljesítménye volt: az orosz nép életre riasztása a cári zsarnokság alól. Nem véletlenül volt akkora jelentősége itt a második világháborúnak, a nagy Honvédő Háborúnak, ahogy nevezik — nem hiába lángolt óriási méretekre az úgynevezett szovjet patriotizmus —, az orosz nép és vele a többi szovjet népek már ekkorra tudták, mit védenek. A nagy októberi forradalom szocialista forradalom volt és Lenin és nyomában Sztálin az európai szocializmus legnagyobb teoretikusai és gyakorlati megvalósítói, miközben természetesen új lehetőségeket teremtenek — láttuk előbb — az ázsiai népek szabadságtörekvéseinek is, megnyitják az ázsiai és gyarmati népek emberi szabadságharcát, egyenjogúságukért vívott küzdelmüket, — de közben az orosz nép történetének és új hivatással gazdag emberi mivoltának is legnagyobb alakjai. Igen, nem volt véletlen a nagy Honvédő Háború lelkesedése — az orosz nép soká passzív tömegé önmagára talált. Az emberi előrelépés üteme félreismerhetetlen, — a nagy októberi forradalom nemcsak szocialista forradalom volt, de egyben az orosz nép őszinte és hatalmas lázadása is a reá súlyosbított idegen uralom ellen. Ime, ez is az orosz kérdés lényege. Arról van itt szó, hogy az orosz emberek az addigi rendszert végtelenül idegennek érezték önmaguktól; az orosz irodalom és történelem tele van új lehetőségek kétségbeesett keresésével; az orosz nép nem tudta tovább elviselni a cárizmus nyűgét, melyet egy szláv történetíró a tatár és német uralmi elvek és módszerek bizzar keverékének, a kicsinyes német részfejedelmi zsarnokság és a káni abszolutizmus furcsa ötvözetének, az orosz néptől, a szláv jellegtől, az orosz humanitástól egészen idegen hatalmi keretnek talált. Igen, az orosz népek és az orosz szellemnek soká és sokat kellene keresnie. Le kellett ráznia magáról a különféle feltételezések és fikciók látszatát, a szláv-orosz romantikát, az ortodox miszticizmust, a feudalizmus előtti megalázkodást, a cári önkényuralomban a birtokosok elleni messianista reménykedést és így tovább. Ma egészen más az orosz nép jellege, mint volt a cári uralom idején, vagy ahogy visszatüköröződik a régibb irodalom alkotásaiból, melyekből felénk lüktet a szabadulásért esdeklő emberiség forró lehellete. Nem, az orosz nép ma egyáltalában nem misztikus, nem elmerengő, elrövedő, nem idegen a valóságtól, nem él legendákban és messianista ábrándokban — éppen ellenkezőleg történt, amire epedései közül az orosz irodalom és a pravoszláv misztériumban elsorvadt, történetfilozófia számított. Az orosz népet a nagy forradalom megérintette és meghihlette és új értelmet adott neki. Mert ma egész más orosz néppel állunk szemben, mint amilyenre akár atyáink emlékeznek az első világháborúból, vagy amelyre mi emlékezünk közeli-távoli irodalmi reminiscenciáinkból: ma az orosz nép többé nem misztikus, nem ábrándos, nem valóságtól idegen nép, de a nagy forradalom élményei, tapasztalatai, tanításai nyomán kemény és következetes racionalista, — igen, ez benne a legnagyobb történelmi változás.

Mit jelent ez? Már önmagában is cáfolatát az orosz nép keleti jellegének, melyet boldogan és büszkén hagyott az útszélen. Az orosz nép „európai”, vagy ha tetszik „nyugati” nép akar lenni és keleti és misztikus jellegének kiemelése csak az elnyomásnak kedvezett. A kérdés egészen egyszerű: Lenin és Sztálin a leghaladóbb, legmerészebb, legprogresszívabb ideológiát vitték el az orosz nép közé és valósították meg az orosz nép életében. A marxizmus és leninizmus már önmagukban véve is racionális európai teremtmények, a sztálinizmus a népek önrendelkezésének elvét, a szabad egyenjogúságot, a népek egyéniségének gondolatát alkalmazza a felemelkedésből kizárt

ázsiai és gyarmati népekre, ezzel új fejlődésük korszakát nyitja meg, mikor az európai és nyugati népek előnyeit beérhetik. A lenini—sztálini nemzeti politika, az ázsiai és gyarmati népek ügyének kezelése különben is, azt mutatja, hogy Oroszország élére áll a legprogresszívabb emberi törekvéseknek és azoknak egyetemes érvényt szerez; a gyarmati népek küzdelme, az ázsiai népek öntudatosodása, Oroszország szerepe e szabadságmozgalmakban, — mind-mind a világtörténet egészen új korszakáról beszél.

Az orosz nép jelentősége éppen az, hogy élére állott ennek a kísérleti, társadalmi és történelmi fejlődésnek, melynek már Kelet-Európa és Ázsia a színtere, hiszen éppen ez a nagy forradalom jelentősége, hogy a fejlődés és haladás ügyét elvitte egészen új területek felé, az orosz nép földrajzi helyzete és kapcsolata a Kelet nemzeteivel pedig ezek előtt is megnyitotta a haladás és fejlődés lehetőségeit.

„A nagy októberi forradalom”. MAGYAR NEMZET, 1947. november 7.

4.

A polgári demokrata beállítottságú Világ Lenin szerepéről és az eszmék történelemformáló voltáról emlékezik meg vezércikkében

(S. G.) Ludenforff tábornok úr, aki a két világháború között számos, az őrülséggel határos balfogásával tette a nevét híressé, igazi herosztrateszi cselekedettel írta be nevét a világtörténelembe: 1917 februárjában Svájcból leplombált vagonban szállította át Oroszországba azt az akkor még alig ismert nevű Vladimir Iljics Uljanovot, aki azóta Lenin néven a világförradalom egyik legnagyobb alkotószellemeként szerzett magának és hazájának örök hírt.

Csak az ilyen Lundenforff-típusú német generális együgyű agyában születhetett meg a „briliáns” ötlet, amely egyáltalán nem számolt a gondolatok hihetetlen és minden államhatárt vagy katonai frontot könnyűszerrel átröppenő tulajdonságával: hogy Lenin segítségével forradalmasítani fogja ugyan az orosz front mögött élő népet, de hogy ez a forradalom aztán majd megáll a német—orosz hadvonalnál s onnan nyugatabbra nem fog terjedni.

(Hasonló magatartást találunk azután az ugyancsak nácivá lett Alfred von Krauss tábornoknál, az első világháború hirhedt „Krauss apánk”-jánál, aki viszont azon csodálkozott, hogy amikor a mi katonáink segítségével rögtöni békekötést követelő röplapokat hajigáltatott át az orosz lövészárkokba, hogy akkor meg a mi katonáink jöttek rá a nagy igazságra, hogy a rögtöni békekötés követelése nem csupán az orosz katonáknak lehet kedves, hanem a habsburgi Monarchia minden-féle nyelvű bakáinak is.)

Az eszmék lázító erejének hihetetlenül alacsonyra becslése mutatkozik meg e két neves náci-katona rövidlátásában. Ámde most ne ezekről a kurtaeszű generálisokról szóljunk.

Lenin 1917 április 3-án érkezett haza. Az akkor már forrongó Petrográd népe hihetetlen szeretettel fogadta az évtizedek óta emigrációba szorult, de hazájával állandó összeköttetésben maradt, ekkor már 47 éves forradalmárt. Csak másfél hónappal előbb zajlott le a petrográdi munkások nagy sztrájkja, amelynek során már a munkások ellen küldött katonaság is megtagadta az engedelmességet: nem lőtt — parancs ellenére — a sztrájkolókra.

Leninnek, az eddig láthatatlan vezérnek hazaérkezése egyszerűen rendszert vitt az eddig inkább szertaágazó, itt-ott fellángoló mozgalomba. Nyomban összehívták a bolsevisták konferenciáját, amelyen már mintegy 80 000 párttag kiküldöttei vettek részt. Szerte az országban megalakultak a Munkás- és Katonatanácsok s júniusban már lezajlott az első tanácskongresszus.

A koalíciós kormány szociálreformer hadügyminisztere, Kerenszkij, elfogatási parancsot adott ki Lenin ellen, aki erre párthíveinek nyomására újból „föld alá ment” s egy idegen munkás passzusával a zsebében közvetlenül a főváros közelében egy kis faluban húzódott meg, onnan pedig átment Finnországba.

Lenin befolyása azonban ezzel csöppet sem csökkent. Távollétében megtartották a bolsevista párt hatodik kongresszusát s ezen elfogadott elvek szerint pár hónapon belül mindenütt a bolsevisták kerültek be többségben az eddigi mensevikek és szociálreformerek helyett a Munkás- és Katonatanácsokba. Ezek után felfegyverezték a munkásságot s mire októberben Lenin újra megjelent Petrográdban, a helyzet teljesen kiérett a végső leszámolásra a szocialisták különböző frakciói között.

November 6-ára (a régi naptár szerint október 24-re) tűzte ki Lenin a forradalom proklamálását. Vörösgárdistái, a kronstadti matrózokkal megerősítve, elfoglalták a főváros minden stratégiai pontját, az összes állami intézményeket s most minden erejüket a „Téli Palota” ellen vonultatták fel, ahol a kormány székelte.

A Néván néhány folyami monitor lépett akcióba s ezenkívül a Péter-Pál erőd ágyúi is megszólaltak. Mire a vörösgárdisták a kormánycsapatok utolsó ellenállását is megtörték, a Téli Palota „kerek termében” már csak néhány minisztert találtak, — Kerenszkijnek magának sikerült idejében elmenekülnie.

1917 november 7-én, most harminc éve jelent meg Lenin első diadalmas kiáltványa, amely bejelentette, hogy az orosz állam Tanácsköztársasággá alakult, a Munkás- és Katonatanácsok kezében van az egész állami hatalom. Ez volt az első rendelet. A második a háborúnak béketárgyalások útján való nyombani beszüntetését jelentette be. A harmadik pedig a világhistoria legradikálisabb földreformjéről intézkedett: rövid úton megszüntette a föld magántulajdonát. A parasz-
tok több mint 150 000 000 hektár földet kaptak.

Nyomban megalakult a népbiztosok tanácsa s ennek tagjai között találjuk mint nemzeti-ségügyi népbiztos, Sztálint.

Leninnek még hat év adatott meg művének betetőzésére, 1924. január 24-én, 54 éves korában hunyt el. Két nap múlva hűséges munkatársa, a georgiai származású Sztálin vette át Lenin örökét. Aznap, amikor a hatalmat átvette, esküt tett Lenin ravatala mellett:

— Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy életünket nem kímélve erősíteni és fejleszteni fogjuk a világ dolgozóinak szövetségét, a Kommunista Internacionálét!

Amikor Lenin Oroszországba érkezett, háborúvesztes, kaotikus zűrzavart talált, olyan birodalmat, amely éppen ezekben a napokban csúszott ki a nagyhatalmak sorából, s amelynek kényre-kedvre kellett a bresztlitovszki békeparancsot aláírnia.

Lenin és Sztálin zsenialitása fejlesztette ezt a birodalmat oda, ahol ma áll: a világpolitika három legnagyobb hatalmassága sorába, amelynek szavától függ a béke vagy a háború. És Sztálin a béke mellett döntött.

Az emberiség történetében eddig még soha nem bizonyult be ennyire kézzelfoghatóan, hogy az emberi gondolat önmagában is hatalom, amely felfegyverzett csapatok tömegével is diadalmasan veheti fel a harcot.

A szovjet uralom harminc esztendejének ez a nagy eszmetörténeti tanulsága.

S. G. [Supka Géza] „A szovjet népek ünnepe”. VILÁG, 1947. november 7.

5.

A szociáldemokrata napilap, a Népszava először fogalmazza meg a szocialista világrendszer egyik elvi alaptételét: „aki . . . a Szovjet-Unió, a szovjet nép ellen fordul, a szocializmus ellen fordul”.

(v. d.) Nevezetes történelmi évforduló napja a mai nap, november 7-e. Egy rég halálra ítélt birodalom süllyedt el végképp az idő örvényeiben és helyébe lépett, vér- és tűzőzön közepette, az új haza, az épülő szocializmus országa. A nagy orosz szocialista forradalom a mai napon betöltötte harmincadik esztendejét s ez a nagy, történelmi jelentőségű dátum alkalmat ad minden

szocialistának arra, hogy kötelességszerűen nézzen bele e harminc esztendőnek kavargó eseményei-be — a példák egész sorára, a tanulságok iránymutatására, de leginkább egy nagy nép nagy erőfeszítéseinek sugárzására. A szovjet nép nevezi a maga nagy proletárhazáját az „épülő szocializmus országának”⁷, s minden híradás, amit onnan kapunk, minden ismeret, ami földeríti számunkra ennek a harminc esztendőnek az erőfeszítéseit, harcait, áldozatait, forradalmi teljesítményeit, mind arról tanúskodik, hogy ott, abban az óriási birodalomban valóban egy nagy fordulatnak, az emberiség történetének hatalmas hullámcsapásai áradnak a jövő felé.

Csodálatraméltó, nagy cselekedetek azok, amelyek ebbe a harminc esztendőbe zsúfolódnak. Az tudja ezt leginkább, aki a cári birodalom összeomlásával, s ennek az iszonyatos omlásnak égitornyosuló romjaival annakidején szemtől-szembe állhatott. Micsoda romok, micsoda anarchia, micsoda szörnyűséges és dögletes semmi! De a forradalom nem torpant meg egy pillanatra sem. Először legyőzte a birodalomnak mind a négy sarkában fölgújtott ellenforradalmat, legyőzte a Kolcsakok, Denikinek, a Wranglek és Judenicok lázadását, utána nyomban legyőzte a romokat s mindezzel együtt legyőzte a szellemi és morális fertőzések forrásait, amelyeket a vérbe és gyalázatba hanyatlott cárizmus hagyott vissza maga után. Az oroszok, vagy amint Tolsztoj mondja: a frázisgyártásnak e nagy tehetségtelenjei, nem kiáltottak idegen segítség után, hanem nekifogtak a munkának, nekifogtak az elszántság és az áldozatos lemondás hősiességével, betölteni a vállalt feladatot: nemcsak újraépíteni, hanem egészen másként építeni föl az országot.

Ma már látjuk a harminc esztendő minden állomását.

Ma már látjuk, hogy a jeruzsálemi legenda ismétlődött meg a szovjet haza megteremtésében is: egyik kézben kard, a másikban a szerszám — így építették föl, így építették egészen újjá a birodalmat. Nagy nevek, nagy forradalmár lelkek állottak — és állanak még ma is — ennek a munkának az élén. Rajtuk kívül másik hőse az újjáteremtés, az állam- és társadalomépítés gyönyörű erőfeszítésének az orosz nép, a szovjet haza népe. Ugyanaz, amelyikről Tolsztoj ezeket az egyszerű, nagy szavakat írta le: „Amit ők csinálnak, oly egyszerűséggel és magátólértetődően csinálják, hogy meggyőződhetünk róla: ők akár százszor többet is csinálnának — ők mindent megcsinálnának!”⁸ S ha visszagondolunk arra, hogy egy ugyancsak prófétaalkú orosz író szerint „az orosz nép erejének megingatása képtelenség”, máris előttünk áll a szovjet haza jövőjének sziklaerős biztosítéka, az az erő és az önfeláldozásnak az a hatalmas erénye, amely a cárok rendszere, az elnyomás és a szolgaság után megsemmisítette az ellenforradalmakat, nagy honvédő háborújában megfojtotta a támadó európai fasizmust, s amely ma nemcsak a maga, hanem az európai népek szabadságának és békéjének is legyőzhetetlen védelmezője.

A szívek mélyéről fakadó szocialista üdvözlés köszönti a mai napon a szovjet hazát, a szovjet haza népét és vezéréit a világ minden tájkáról. Tudjuk, hogy a szocializmus építésének gigászi munkája folyik a nagy birodalomban. Tudjuk, hiszen a szovjet újságok hasábjairól is napról napra kiérezzük a fáradhatatlan serénységet s a szinte lángokban izzó ütemet, amely a birodalom műhelyeit, bányáit, egész mezőgazdaságát rengeti. És tudjuk, hogy az a „minden”, amiről Lenin szólt egykoron s ami a szocialista társadalom fölépítéséhez szükséges és elegendő, már minden jel szerint megteremtődött a Szovjetbirodalomban s az öt éves tervek révén a megvalósulásnak, a beteljesülésnek — lehet, hogy egészen rövid — útjára jutott. . . Hallani tehát az idő parancsát is: ezt a munkát nem szabad zavarnia semminek, mert ehhez a munkához rendre és nyugalomra van szükség. Ez a nyugalom, ez a zavartalanság nemcsak egy országnak, hanem a világ munkásmozgalmának is vitathatatlan érdeke. Akármelyik pontján állunk tehát a szervezett szocialista proletariátusnak, az egész világot átfogó csatafrontján s akármilyen módszerekkel vívjuk is harcunkat a szabadságért, a szocializmus végső győzelméért, annak az országnak, az épülő szocializmus országának nyugalma és biztonsága fölött valamennyiünknek őrködnünk kell. Fértsük meg jól és különösen a mai napon vessük értelmünkbe: aki — egyes ember vagy társadalmi osztály, gazdasági vagy politikai hatalom — a Szovjet-Unió, a szovjet nép ellen fordul, a szocializmus ellen fordul; aki a Szovjet-Unió ellensége, ellensége a szocializmusnak, tehát a szociáldemokráciának is. Ez a valóság! Az egyszerű, de nagy igazság ez, a megmáshíthatatlan kétszer-kettő,

⁷ Történelmi Szemle 1977/3—4.

amely erkölcsi törvényeivel, erejével és ideológiai hatalmával az egész munkásmozgalom, mindnyájunk fölött uralkodik.

Ennek tudatában kell élnünk, harcolnunk és politizálnunk.

S ennek tudatában küldjük ismételten köszönetünket és hálaikat, üdvözetünket és testvéri érzelmeink köszöntését annak a szovjet népnek, amely a népek szabadságáért és a szocializmusért vívott küzdelmek során eddig a legtöbbet áldozta.

„Harminc esztendő”. NÉPSZAVA, 1947. november 7.

6.

A Szabad Nép beszámol a zeneakadémiai díszünnepségről, kivonatosan közli Dinnyés Lajos miniszterelnök beszédét, mely a demokráciát és a nemzeti függetlenséget hangsúlyozza.*

A miniszterelnök bevezető beszédében hangsúlyozta, hogy a nagy szocialista forradalom győzelme óta Magyarország urai vasfüggőnyt vontak a két ország közé, hogy szabadon rágalmazhassák és gyalázhassák a Szovjetuniót. Pedig a cárizmus zsarnok, kegyetlen és korrupt uralmának lerázása addig lappangó óriási erőkert szabadított fel, — mondta. — Ez a magyarázata a Szovjetunió gazdasági és kulturális felemelését célzó öt éves tervek átütő sikerének. E tervek tették lehetővé, hogy a Szovjetunió az emberiség történetében példátlanul magasra ívelő pályát fusson be. Emellett a szovjet állam a nép közkincsévé tette és magas fokra emelte a kultúrát. Ez a kultúra is a 30 évvel ezelőtt megvívott harcból sarjadt ki. Humanista kultúra ez, mert ellensége minden elnyomásnak, a legmagasabb emberi értékeket, a hazafiasságot, a szolidaritást, az önfeláldozást, a kölcsönös megbecsülést és szeretetet írja zászlaja és a személyiség teljes kibontakozására törekszik. Ilyen humanista kultúra csak igazi demokráciában virágozhat.

— A Szovjetunió demokratikus állam — folytatta beszédét a miniszterelnök —, mert állampolgárai számára biztósítja a politikai és emberi szabadságokat. A szovjet nép az 1917. évi forradalomban egy eddig ismeretlen új demokrácia alapjait rakta le. Ez az új típusú demokrácia — az emberiség történetében először — megvalósította a nép tényleges uralmát. Megoldotta ez az új demokrácia a nemzetiségi kérdést is. A gyarmatokkal rendelkező és különböző nemzeti kérdéssel küszködő birodalmak láttán őszinte csodálatot érzünk a Szovjetunió Lenini—Sztálini nemzetiségi politikája iránt, amely véglegesen megoldotta ezt a problémát.

— A lenini—sztálini államvezetés által megteremtett új demokrácia rettenetes próbatétel elé került 1941 nyarán, de végül elsőprő győzelmet aratott a barbár fasiszta támadók felett. Mi volt a titka ennek a sikernek? Miért harcolt az egész nép és miért nem akadtak együttműködők, miért nem volt ötödik hadoszlop? Mindez a forradalomnak köszönhető, amelynek ma ünnepeljük 30-ik évfordulóját.

— Mi magyarok, ezen az évfordulón nemcsak az emberiség haladásának egyik legjelentősebb történelmi dátumát ünnepeljük, hanem hazánk felszabadítóit is: ez teszi ünnepünket különösen bensőségesé. Amikor feljöttünk az óvóhelyekről, sokan rettegtek a megtorlástól, ehelyett felszabadulás következett, politikai, fizikai és szellemi újjáépítés, amelynek bámulatosan gyors megindulását elsősorban a Szovjetunió jóindulatának, baráti segítségének köszönhetjük, amelyet azóta is tapasztalunk a fejlődés minden lépésénél.

— Jól ismerjük a győzők és legyőzöttek, a nagy és kisnemzetek szokásos viszonyát, hiszen a példáért nem is kell olyan messzire mennünk. Éppen ezért kétszeresen értékeljük a Szovjetunió

* A november 7-i zeneakadémiai díszünnepségen a Magyar—Szovjet Művelődési Társaság elnökének, Rusznyák Istvánnak a megnyitója után előbb Tildy Zoltán köztársasági elnök, majd Dinnyés Lajos miniszterelnök beszélt.

irántunk tanúsított barátságát. Értékeljük, de nem csodálkozunk rajta, mert olyan ország, amely nem tűri határán belül a nép elnyomását, kifelé sem cselekedhet másként. A Jóvátétel súlyos teher, mégis, nyugodt lelkiismerettel állíthatom, hogy a győztes Szovjetunió sohasem követel tőlünk teljesíthetetlen gazdasági szolgáltatásokat és baráti gesztussal még a békeszerződés ratifikálása előtt megkezdte hadfogyaink hazaszállítását. A Nemzetek Szövetségében kemény, bár sajnos, eredménytelen harcot vívott felvételünk érdekében. Mindezért bennünket nemcsak békés együttműködés, hanem a hála szálai a Szovjetunióhoz fűznek.

— Nem egyszerűen arról van tehát szó — folytatta emelt hangon Dinnyés miniszterelnök —, hogy nekünk a földrajzi szomszédság miatt kell jó viszonyt kiépíteni a Szovjetunióval. A földrajzi szomszédság hamis politikai elve egyszer már katasztrófába vitte hazánkat. Az erőszak előtti meghajlás nem lehet útja a nemzeti felemelkedésnek. A mi együttműködésünk a Szovjetunióval megingathatatlan, őszinte és igaz baráti alapon nyugszik. Gazdasági és politikai függetlenségünk megőrzésében segítőtársnak tartjuk és segítségével, támogatásával a magunk magyar útján építjük a mi demokráciánkat.

— Nem veheti tőlünk senki rossz néven, ha a Szovjetunió kivül elsősorban azokkal a szomszédainkkal mélyítjük ki baráti kapcsolatainkat, akikkel bennünket az önként adódó gazdasági kapcsolatokon kívül az emberi szabadságról, nemzeti függetlenségről és a demokráciáról vallott eszményeink közössége is összefűz. Mi magyarok ezeknek az eszméknek megfelelően magunk akarjuk kialakítani életformánkat. Nem könnyű ez. Intő példa előttünk kis- és nagy országok sorsa, amelyeket rajtuk kívül álló erők szinte gyarmati függésbe taszítottak és nem egyszer a polgárháború lejtőjére sodortak. Mi megőrizzük nemzeti függetlenségünket, hazánk szabadságát és békéjét. Ezekben a kérdésekben nem lehetünk és nem leszünk semlegesek. A mi helyünk ott van a szabadság és béke hatalmas világfrontjában, amely nem Keletet és Nyugatot osztja két ellenséges táborra, hanem a háborúra uszítókat és a béke barátait választja ketté.

A miniszterelnök ezután megemlékezett a szovjet nép hősi halottairól, baráti köszöntését küldte a nagy orosz népnek és kifejezte azt a kívánságát, hogy Sztálin még sokáig jó erőben, egészségben irányítsa a szovjet nép új világot építő, békés, nagy munkáját.

Dinnyés [Lajos]: „Függetlenségünk védelmében segítőtársunk a Szovjetunió”, SZABAD NÉP, 1947. november 8.

7.

A kommunista párt a felszabadulás hozta történelmi változásra és a forradalom, a hatalmi viszonyok belső továbbfejlesztésének kérdéseire hívja fel a figyelmet.

Harminc éve, hogy a cári Oroszország kiszipolyozott ipari munkásai és elnyomott parasztjai Lenin és a Bolsevik Párt vezetésével megdöntötték a népelnyomás, a nyomor, a munkanélküliség és a szellemi elmaradottság gyűlölt rendszerét és lerakták egy új, a világtörténelemben eddig még nem ismert állami, gazdasági és társadalmi rendnek: a Szocialista Szovjet Köztársaságok Uniójának alapjait.

Az a három évtized, melyet a Szovjetunió és a világ összes szabad és szabadságra vágyó népei ma megünnepelnek, az emberiség történetének hosszú, eseményekben és fordulatokban gazdag korszaka. Ezt a három évtizedet hatalmas népforradalmak, levért és győztes szabadságharcok, a világtörténelem legvéresebb háborúja, a kapitalizmus újabb és újabb fellegráinak összeomlása, s új népi demokráciák születése teszi az emberi történelem kiemelkedő korszakává. E három évtized alatt, az orosz nép Nagy Októberi Forradalmának győzelmével indult el a népek fejlődése, a kapitalista, nemzeti és gyarmati elnyomatás alól a népi felszabadulás, a nemzeti függetlenség, a szabadság és a béke biztosítása felé.

A Szovjetunió két világháború között kifejtett békepolitikáját a közép- és nyugat-európai országok reakciós vezető körei gyanakvással, sőt legtöbb esetben ellenszenvvel és vak gyűlölettel

fogadták. A Szovjetunióval kötött megnemtámadási egyezmények számukra semmiféle erkölcsi és politikai kötelezettséget nem jelentettek. Nem is akarták tudomásul venni, hogy e szerződések alapján kialakuló együttműködés elejét vehette volna a háború kitörésének, az új világegés pusztításainak. A kapitalista országok reakciós vezető körei nem a Szovjetunióval való együttműködés, hanem a fasiszta agresszió előtt való behódolás müncheni politikáját választották. Sajnos ezt tette Magyarország is. Horthy, akinek a szeme már akkor is vérben forgott, ha valaki a Szovjetunió nevét kiejtette előtte, örömmel csatlakozott a Szovjetunió ellen megindított rablóhadjárat-hoz, mert e háború kimenetelétől ellenforradalmi rendszere további fennmaradását remélte. Horthy, s reakciós rendszere volt a legfőbb oka annak, hogy a második világháború alatt vívott népfelszabadító háború idején közös érdekekért folytatott harcokban nem tudtuk a szovjet—magyar barátság és érdekközösség alapjait lerakni, noha Magyarországon nagyon jelentős forradalmi erők voltak, melyek a magyar nép felszabadító harcának s a szovjet—magyar barátság kiépítésének már a háború alatt is biztos és reális alapját képezhették volna.

A második világháború befejezésével, mely a fasiszta rendszerek szétveréséhez vezetett, a világpolitikai helyzet döntően megváltozott. A mai világhelyzet: egyik oldalon a háborúra spekuláló és készülő imperialista hatalmak — élükön az Amerikai Egyesült Államokkal, a másik oldalon a világ békéjének és biztonságának megvédésére elszánt országok — élükön a hatalmas Szovjetunióval.

Nem kétséges, hogy az emberi történelem legnagyobb évfordulójának harmincadik évfordulója kemény és határozott választ ad a nemzetközi politikai élet által felvetett kérdésekre. De nem kétséges az sem, hogy a világ szabad és szabadságra vágyó népei is igazán csak úgy ünnepelethetik meg ezt a nagy évfordulót, ha maguk is őszinte választ adnak a nemzetközi politikai élet nagy problémáira, mindenekelőtt a béke és a biztonság legerősebb bástyájához, a Szovjetunióhoz való viszonyuk kérdésére. Az évforduló alkalmából nekünk, magyaroknak is meg kell néznünk, milyen mélyre raktuk le a felszabadulás óta eltelt közel 3 esztendő alatt a Szovjetunióval való barátság és együttműködés alapköveit. Meg kell néznünk, hogy a felszabadulás után közel 3 esztendővel Magyarország habozás és ingadozás nélkül halad-e demokrácia útján és őszinte és mellék-gondolatokat kizáró viszonyt igyekszik-e kiépíteni hatalmas szomszédjával, a Szovjetunióval?

Nem vitás, hogy az 5 esztendeig tartó világdúlás után, mely éppen elég tűzcsovát dobott Magyarországra földjére is, a magyar nép számára a legnagyobb kincs a béke biztosítása és a termelő munka megindítása. Ennek előfeltételeit igyekszik a Szovjetunió a háború befejezése óta a győztes és a legyőzött országok számára egyaránt minden eszközzel biztosítani. A Szovjetunióknak ez a törekvése tehát teljesen egybeesik a háború utáni magyar fejlődés nemzeti célkitűzéseivel. A világpolitikai helyzet kiéleződése azonban Magyarországot is válaszüte elé állította: merre tart-sunk? A nemzetközi helyzet „elméletben” lehetővé teszi, hogy jobbra is, balra is mehessünk; nemzeti érdekeink, demokratikus fejlődésünk, nemzeti függetlenségünk és szabadságunk biztosítása azonban csak egy lehetőséget tárnak elénk: „irány a Szovjetunió és a demokratikus népek békefrontja”.

Sajnos, Magyarországon még jelentős, s részben a koalíciós pártok soraiban helyet foglaló olyan erők vannak, melyek számára a fejlődésnek nem az a perspektívája az irányadó, melyet a Szovjetunió nyitott meg számukra. A felszabadulás óta eltelt idő belpolitikai válságai és harcai megmutatták, hogy a Horthy-korszak ellenzéki pártjai a fiatal magyar demokrácia politikai életébe súlyos teherként magukkal hozták pártjuk megalkuvó, behódoló, sőt nyíltan áruló jobboldali elemeit.

A felszabadulás után közvetlenül a belpolitikai és a nemzetközi helyzet olyan volt, hogy más politikát, mint a demokratikus, nemzeti összefogás és a Szovjetunióval és a demokratikus országokkal való együttműködés és barátság politikáját nem is lehetett folytatni. Az a körülmény azonban, hogy ezt az egyedül helyes belpolitikai és külpolitikai vonalat a magyar demokratikus pártok 1945-ben szinte fenntartás nélkül elfogadták, nem azt jelentette, hogy ezekben a pártokban nem voltak egységellenes, kommunista- és szovjetellenes hajlamok, hanem csak azt, hogy az adott

politikai viszonyok között más politikát nem folytathattak. Az amerikai imperializmus megerősödése és jelentkezése ezeket a lappangó magyar reakciós erőket felbátorította és felszínre hozta.

A válasz Magyarországon — de nemzetközi méretekben is — a béke, a demokrácia erőinek hatalmas ellentámadása volt. A Szovjetunió nemcsak a második világháború vérzivatarában állt helyt a hitleri barbársággal szemben, hanem ugyanezt a politikát folytatja napjainkban is. A Vörös Hadsereg győzelmi sorozatát a háború befejezése után a szovjet külügyi szolgálat kipróbált vezérkara folytatta. Molotov, Visinszkij, Gromiko és Manuilszkij csapást csapásra mérve leplezik le az Egyesült Nemzetek ülésein és bizottságaiban az amerikai imperializmus hódító törekvéseit és merényletterveit a demokratikus népek függetlensége és szabadsága ellen. A kommunista pártok lengyelországi értekezlete már nemcsak leleplezte az amerikai iparmágnások és dollárdiplomaták fenyegető agresszióját, hanem közös frontba is szólította az európai demokratikus népeket a veszély elhárítására. Vajon Sztálin generalisszimusznak az a korábbi kijelentése, hogy „Nem hiszek az új háború reális veszélyében”, nem azon a szilárd meggyőződésen nyugodott-e, hogy az imperialista uszítók s háborús bujtogatók ellen felsorakozó szabad népek döntő fölényben vannak? Vajon a Szovjetunió következetes és elszánt békepolitikája nem az a közös érdekeken nyugvó alap-e, melyen felépülhet a szovjet—magyar barátság egyik tartóoszlopa?

A szovjet—magyar barátság közös érdekeken nyugvó politikájának megteremtésében nem kis részszerepet játszik Magyarország nemzeti függetlenségének és szabadságának kérdése. A 400 éves német elnyomatás és gyarmati függőség bilincseit a Vörös Hadsereg verte le a magyar nép kezéről. Nem vitás, hogy Horthy és Hitler kettős igájából csak egy olyan ország szabadíthatta ki a magyar népet, mely a maga politikai és társadalmi rendszerében nem ismeri az embernek ember által való kizsákmányolását, nem ismeri az elnyomást, a nyomort, az éhséget, a munkanélküliséget és szellemi elmaradottságot. És nem vitás az sem, hogy egy olyan kis ország, mint Magyarország, nemzeti függetlenségét és szabadságát az imperialista elnyomókkal szemben csak úgy tudja igazán megvédeni, ha a népi önrendelkezés és nemzeti szuverenitás olyan harcosára támaszkodik, mint a Szovjetunió.

A Szovjetunió három évtizedes történelmi útjából azonban nemcsak nekünk, kommunistáknak, hanem a magyar demokrácia minden igazán demokratikus pártjának tanulnia kell. Kell, hogy megtanítson arra, hogy a jobboldali elemek elleni harc nélkül nincs békés fejlődés, nincs népi demokrácia, nincs munkássegység, nincs imperializmus elleni harc, nincs szovjet—magyar barátság. Kell, hogy megtanítson arra, hogy a szocializmushoz való békés fejlődés perspektívája azon a szilárd számításon nyugszik, hogy a munkásosztály pártjai kíméletlen harcban az osztályellenességgel és azok ügynökeivel, vállt-vállnak vetve, szoros harci egységben rakják le a demokrácia alapjait s védik meg a demokrácia minden vívmányát az ellenséggel szemben.

A szovjet—magyar barátságnak nem utolsó sorban azokon a reális érdekeken kell nyugodnia, melyek a két országot gazdaságilag egymáshoz fűzik. A rombadöntött és kifosztott Magyarország az első gazdasági segélynyújtást a Szovjetuniótól kapta. A fiatal, magyar demokrácia az első gazdasági és áruforgalmi egyezményt a Szovjetunióval kötötte meg. Demokratikus szomszédainkkal, a dunavölgyi népekkel való gazdasági kapcsolataink kiépítésének döntő feltétele leghatalmasabb és leggazdagabb szomszédunkkal, a Szovjetunióval való gazdasági kapcsolatunk minél gyümölcsözőbb kiépítése. Tudatában kell lenni azonban annak is, hogy a Szovjetunió gazdasági ereje olyan mértékben siet segítségünkre, amilyen mértékben nő és izmosodik a magyar demokrácia. A párizsi békekonferencián elhangzott egyik beszédében Molotov világosan kifejtette: „A Szovjetunió kinyújtotta baráti, segítő kezét a volt csatlósállamok és közöttük Hitler legutolsó szövetségese, Magyarország felé is. A Szovjetunió további segítsége nem fog elmaradni, ha Magyarország ingadozás nélkül halad tovább a demokrácia útján és őszinte, mellékgondolatokat kizáró baráti viszonyt igyekszik létesíteni hatalmas szomszédjával”.

A Szovjetunió megteremtésének harmincadik évfordulója lerántja az álarcot az angolszász irány ügynökeinek arcáról is. Már a háború alatt hebizonyosodott, hogy aki a szövetséges hatalmakon belül az angolszász erőkre orientálódott, lényegileg az angolszász reakcióra támaszkodik.

A háború befejezése után az angolszász reakció demokratikus báránybőrét a vérszomjas farkas irhájával cserélte fel. Ma nem mondhatja senki, hogy azért áll az angolszászok mellé, mert azok ügyis a Szovjetunió szövetségesei. Aki ma az angolszász imperialisták mellé áll, azt bizonyítja, hogy harcolni akar a Szovjetunió ellen. De tettekkel bizonyítja azt is, hogy az angolszász reakció mellé való állásával kockára teszi országa függetlenségét és szabadságát és felelőtlenül játszik a polgárháború tüzeivel. A Szovjetunió fennállásának harmincadik évfordulója tehát arra tanít bennünket, hogy a Szovjetunió békepolitikájával szembefordulni kalandor- és katasztrófa politika, s akik e politika híveivé szegődnek, nemzetellenes, tehát áruló politikát folytatnak.

Az amerikai imperializmus által kiélezett nemzetközi helyzetben Magyarországnak élesen meg kell határoznia politikája követendő irányvonalát. A Magyar Kommunista Párt vezetésével a demokratikus erők már eddig is megmutatták, hogy a Horthy-korszak nemzetvesztő politikája nem szállhat át átkos örökségként a magyar demokrácia egyik-másik pártjára s nem vihetik most már ezek a pártok újabb szakadék felé nemzetünket. Pártunk vezetésével a demokratikus erők megmutatták, hogy a Nagy Ferencek, Sulyok Dezsők és Pfeiffer Zoltánok minden nemzetvesztő kísérlete biztos vereségre van ítélve.

A Nagy Októberi Forradalom már 1917-ben is a világ összes elnyomott népeinek és munkásosztályainak ösztönzést és erőt adott a felszabadulásukért folyó harcban. Az amerikai imperializmussal szemben a béke vívmányainak megőrzéséért folyó harcban a világ népei ma ismét a Szovjetunió felé fordítják tekintetüket. S három évtized küzdelmes harcai után a Szovjetunió a világbékéért folyó harcban ma nem áll egyedül. Elszánt és következetes békepolitikájának „támaszpontjai” vannak az egész világon, ahol békére, szabadságra s nyugodt alkotó munkára vágyó népek élnek . . .

Kállai Gyula: „A Szovjetunióval — a békéért”. SZABAD NÉP, 1947. november 7.